Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

08.06.2021

MIG-2110348
00.03.00
MIGDno-2021-1055

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

VNS 4/2021 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta: asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 09.06.2021 klo 09.00

Maahanmuuttoviraston lausunto koskien sisäisen turvallisuuden selonteon maahanmuuttoon liittyviä teemoja. Lausunnossa arvioidaan teemoja koskevia selonteon linjauksia ja erityisesti asetetun tavoitetilan edellyttämiä resursseja.

Tavoitetilana on varmistaa Suomen vetovoimaisuus kansainvälisten osaajien näkökulmasta, ja taata laadukkaat ja nopeat maahanmuuton lupaprosessit sekä oikeusturvan takaava kansainvälisen suojelun järjestelmä.

Tavoitetila edellyttää Maahanmuuttoviraston henkilöstömäärän säilyttämistä noin 900:n henkilötyövuoden tasolla[1], minkä lisäksi viraston ja sen palvelujen digitaalinen kehitys on turvattava. Henkilöstömäärä olisi vakiinnutettava noin 900 htv:n tasolle, jotta hakemukset käsitellään pääasiassa velvoittavissa lakisääteisissä tavoiteajoissa ja varmistetaan nopeilla lupaprosesseilla työvoiman ja opiskelijoiden sujuva maahanmuutto. Lisäksi tavoitellulla henkilömäärällä erityisesti sisäisen turvallisuuden näkökulmasta keskeisiin asioihin, kuten jälkikäteisvalvontaan ja lupaperusteiden ja uhkatekijöiden kartoittamiseen pystytään panostamaan riittävästi.

Tavoitetila mahdollistaa sen, että maahanmuuttovirasto panostaa päätöksenteon laatuun ja asioiden käsittelyyn niille asetetuissa määräajoissa perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen sekä kehittää tavoitteellisesti henkilöstönsä osaamista. Lupaprosessit suunnitellaan aiempaa asiakaslähtöisemmin, ne ovat sujuvia ja mahdollisimman pitkälle automatisoituja lupatyyppien erityispiirteet ja yksilöllinen käsittely huomioon ottaen. Maahanmuuttoviraston palvelut turvaavat yhteiskunnan elinvoimaisuutta ja vastaavat elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin. Vastaanotto-, säilöönotto- ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmien ylläpito ja ohjaus on laadukasta ja paikkamäärät vastaavat tarvetta. Kansainvälisten velvoitteiden mukaisen turvapaikkaprosessin ja siihen liittyvien palautusten tulee olla tehokkaita ja oikeusvarmoja.

Viime vuosina **maahanmuuttoviraston tehtäväkenttä on laajentunut** ja vaikka hakijamäärissä on ollut suuria vaihteluja, työnteon, opiskelun ja perheen vuoksi vireille tulevien asioiden **määrä on kasvanut tasaisesti**. Maahanmuuttovirasto **olettaa maahanmuuton volyymin edelleen lisääntyvän**: virasto korostaa, että lähtökohtaisesti jokainen maahanmuuttaja on viraston asiakas ja tarvitsee asiaankuuluvan luvan tai EU-rekisteröinnin. Suomeen

[1] Vireille tulevien hakemusten määrissä tapahtuvat muutokset sekä laissa säädetyt hakemusten enimmäiskäsittelyajat vaikuttavat merkittävästi maahanmuuttoviraston resurssitarpeeseen. Huomionarvoista on, että hakijamäärien kasvu lähivuosina voi olla odotettua nopeampaa aktiivisten ohjelmien (esimerkiksi Talent Boost) vaikutusten myötä ja COVID- pandemian aikana mahdollisesti patoutuneen kysynnän purkautuessa.

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

suuntautuvasta muuttoliikkeestä yli 90 prosenttia on työ-, perhe- ja opiskeluperäistä. Vastaavasti alle 10 prosenttia muuttoliikkeestä on humanitääristä maahanmuuttoa.

Kuten selonteossa nostetaan esille, maahanmuuttopolitiikalla edistetään suomalaisen yhteiskunnan elinvoimaisuutta ja toteutetaan Suomen kansainvälisiä velvoitteita. Sujuvat, oikeudenmukaiset ja yksilölliset lupa-, kotoutumis- ja kansalaisuuspalvelut vastaavat yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeisiin. Toimiva ja turvallinen Suomi houkuttelee kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita perheineen. **Maahanmuutto ei itsessään ole sisäisen turvallisuuden kysymys**, mutta sääntelemättömänä muuttoliike voi aiheuttaa epävakautta valtioiden sisällä ja välillä. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan **kehittämällä EU:n yhteistä kokonaisvaltaista järjestelmää** Suomi pystyy yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa vastaamaan parhaalla tavalla globaalin muuttoliikkeen tuomiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin.

Selonteossa nostetaan esille, että suhtautuminen maahanmuuton eri muotoihin aiheuttaa yhteiskunnallisia jakolinjoja. Kotoutumisen haasteet sekä esimerkiksi paperittomuuden lisääntyminen voivat aiheuttaa syrjäytymistä ja johtaa jopa varjoyhteiskuntien syntymiseen yhteiskunnan reunoille, mikä ilmiönä heikentää sisäistä turvallisuutta ja ihmisten yhteenkuuluvuuden tunnetta. Maahanmuuton lieveilmiöihin vastaamiseksi muun ohella ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän resurssien turvaaminen on olennaista.

Maahanmuuttoviraston tehtävät ovat viime vuosina lisääntyneet merkittävästi toimivallansiirtojen myötä ja organisaatiouudistukset valtion vastaanottokeskusten liittämisine viraston organisaatioon ovat kasvattaneet tehtävämäärää ja henkilöstöä. Kasvu on edellyttänyt myös hallinnollisten tehtävien kehittämistä mm. sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan osalta. Toimintaa on kehitetty ja kehitetään UMA-järjestelmän myötä, organisaatiomuutoksin ja sisäisten prosessien ja toimintatapojen muutoksin. Virasto on onnistunut kääntämään päätöksenteon tuottavuuden parempaan suuntaan ja lyhentämään hakemusjonoja niin, että **päätösten lukumäärä ylittää vireille tulevien hakemusten määrän.**

Alenevan resurssikehyksen keskeisinä tiedossa olevina uhkina ovat muun ohella:

- Hakemuksia ei pystytä käsittelemään asetetuissa tavoiteajoissa (HO, lainsäädäntö, tulossopimus), eikä pystytä vastaamaan kasvaviin hakemus- ja asiamääriin. Maahanmuuton arvioidaan edelleen kasvavan esimerkiksi työntekoon ja opiskeluun liittyvissä lupatyypeissä. Syntyneiden hakemusruuhkien purkaminen jälkikäteen on aina kalliimpaa kuin hakemusten ratkaiseminen hallitusti ja etupainotteisesti.
- Toiminnan vaikuttavuutta ja tuottavuutta ei pystytä kehittämään suunnitellusti, eikä viraston prosesseja tehostamaan käynnissä olevilla kehittämishankkeilla: työ- ja koulutusperusteisia lupaprosesseja ei pystytä nopeuttamaan suunnitellusti, millä on kertautuva negatiivinen vaikutus Suomen yritys- ja innovaatiotoiminnan kasvuun, tuottavuuteen ja kansainvälistymiseen sekä kansainvälisen työvoiman ja investointien saamiselle Suomeen.
- Nykyrahoituksella UMA-järjestelmän rahoitus on turvattu vuodelle 2021. Vuosina 2022-2024 järjestelmän toiminnalliseen kehittämiseen ei ole riittävää rahoitusta. Ilman jatkuvaa järjestelmä- ja automaatiokehitystä ei pystytä varmistamaan sähköisten lupaprosessien hyötyjä täysimääräisesti.
- Henkilötyövuosimäärä putoaa vuoden 2020 tasosta noin 300:lla ja on noin 650 henkilötyövuotta. Pääasiallinen sopeuttamismahdollisuus on henkilöstökuluista. Myös palveluiden saatavuus heikkenee: toimipisteverkostoa on karsittava, mikä vähentää alueellista tasa-arvoa ja kasvattaa jonoja asiakaspalvelupisteisiin.
- Käsittelyajat kaikissa hakemustyypeissä venyvät merkittävästi yli lakisääteisten tai tulossopimuksen määräaikojen, mistä seuraa muun ohella taloudellista haittaa ulkomaisen työvoiman saatavuuden hidastuessa. Lisäksi perusoikeuksien turvaamiselle

aiheutuu riskejä esimerkiksi perheenyhdistämishakemusten käsittelyn viivästyessä. Riskinä on myös päätöksenteon laadun ja oikeusvarmuuden heikkeneminen, mikä aiheuttaa lisäkustannuksia asiankäsittelyn myöhemmissä vaiheissa.
- Menoleikkausten myötä pidentyvät käsittelyajat turvapaikka-asioissa lisäävät suoraan vastaanottokustannusten määrää ja epäsuorasti riskiä lieveilmiöille, jotka liittyvät pitkiin turvapaikka-asioiden odotusaikoihin. Jälkimmäiset saattavat heikentää sisäistä turvallisuutta.
- UMA-järjestelmän kehittäminen pysähtyy ja järjestelmä vanhenee, mikä merkitsee kalliin järjestelmän kokonaisuudistuksen tarpeen aikaistumista. Automaatiokehityksen hyötyjä jää tällöin ulosmittaamatta.
- Viraston toimipisteitä on karsittava, jolloin palveluiden saatavuus ja alueellinen kattavuus heikentyy entisestään.
- Mahdolliset resurssileikkaukset vaikuttavat heikentävästi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaan kehyskaudella: järjestelmä toimii jo nyt niukoilla resursseilla ja jatkuvasti kasvavilla asiakasmäärillä.

Ylijohtaja Jari Kähkönen

Erityisasiantuntija Martin Airisto

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 08.06.2021 klo 09:36. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet -

Jakelu Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto/Sanna Turpeinen

Tiedoksi Migri/oikeuspalvelu, SM/maahanmuutto-osasto